

“LA CARRERA CIENTÍFICA ÉS UNA CURSA DE FONTS”

Isabel del Arco és doctora en Psicopedagogia per la UdL. Va ser vicerectora de Docència de la Universitat de Lleida entre els anys 2005 i 2011, època d'una transformació profunda del model docent universitari. També ha guanyat tres cops el Premi Jaume Vicens Vives a la qualitat docent universitària.

Per **JOAN TEIXIDÓ** / Fotos: **SANTI IGLESIAS**

Isabel, ets científica i investigadora de la Universitat de Lleida però vens de baix, vull dir, has sigut mestra i professora. Has trepitjat el terreny. És una trajectòria de la qual presumeixo, perquè penso que és molt important que els professors d'universitat –en concret d'educació– ho expliquem a classe als futurs mestres havent-ho viscut nosaltres també. Vaig començar amb una formació inicial de mestra; després vaig fer pedagogia i vaig exercir com a funcionària d'Educació Primària. Posteriorment vaig passar a ser professora de secundària. Per tant, tinc experiència tant de l'àmbit de la primària i la infantil com de secundària. Després d'això, vaig optar a una plaça a la Universitat de Lleida i vaig poder entrar com a professora de la Facultat d'Educació. Jo crec que és important tenir aquesta mirada.

Tu fas recerca. Creus que l'estudiantat actual veu el món de la recerca i de la ciència com una cosa molt propera, o més aviat llunyana i abstracta? Els estudiants de la Facultat d'Educació sí que ho veuen molt llunyà, ho veuen complicat i que exigeix molt, amb la qual cosa cada vegada hi ha menys estudiants que es vulguin dedicar a la recerca. La porta d'entrada és un màster i després el doctorat, i ara cada vegada la gent s'hi implica menys. Abans hi havia més gent amb l'interès de fer recerca, però ara és veritat que no.

M'agradaria desmuntar tòpics, però als mitjans sovint expliquem veritats crues, com certa precarietat econòmica, estar subjecte a beques temporals i que sembla que els candidats pengen d'un fil. Entenc que això frena els joves a l'hora de decidir-se. Sí, aquesta és una raó importantíssima. I la segona, que va afegida, és que és una cursa de fons. És a dir, que aquesta precarietat no és només durant el doctorat, sinó que aconseguir després poder entrar a la universitat amb una plaça estable pot ben bé costar deu anys de la teva vida de treball. Tenir una plaça estable significa que no et renoven any per any o que no tens la possibilitat que l'any que ve s'elimini una assignatura i ja no comptin amb tu.

Amb aquests joves, què es pot fer per desmuntar els tòpics sobre els científics i poder despertar alguna vocació? El primer que haurien de fer és donar-los més seguretat a l'hora de fer la seva carrera en la recerca. Seguretat que, si s'inicien en aquesta cursa de fons i amb una dedicació raonable, no hagin

de viure amb tanta precarietat. Estem parlant que molts d'ells són predocs o postdocs amb un sou bàsic. Llavors, cal una mica de solidesa a l'hora de tenir un desenvolupament professional. Després, jo crec que s'hauria de tenir en compte que és una carrera molt competitiva, molt orientada a entrar en projectes de recerca i a fer publicacions. Per tant, tota aquesta gent jove que ara s'inicia a la recerca hauria de tenir el suport de mentories, estar una mica més emparada a nivell universitari, sobretot amb mentories de recerca per part dels mateixos professors.

Normalment, quan parlem de ciència ens imaginem laboratoris i bates blanques, però una persona que fa recerca en psicopedagogia o en docència també és un científic, oi? Fem ciència igual. Nosaltres el que fem és investigació en l'àmbit de l'educació. Treballem amb persones, per tant, és un tipus de recerca que depèn dels contextos i de les persones que intervenen, no és un laboratori on dos més dos són quatre. Però fem ciència perquè, en funció de les dades que aconseguim, orientem i plantegem quines són les tendències o quines són les propostes a nivell pedagògic, didàctic o d'organització més idònies per al moment actual. És una ciència des de l'àmbit social i socioeducatiu.

Has escrit més de 80 articles en revistes científiques. Com es trasllada tot aquest coneixement especialitzat al món real, a allò que es pot aplicar? A la sala de professors de les escoles no hi ha aquestes revistes científiques; sinó que les llegim els investigadors. Però el coneixement arriba perquè mantenim el contacte amb els centres educatius, que participen com a informants o en experiències pilot. Per exemple, fa un

“Els estudiants canvien. Els d'avui no són com els de fa deu o vint anys. Viuen en la immediatesa, i ens hi hem d'adaptar i no fer les classes prescindibles”

any vam acabar un projecte que es deia *Corresponsabilitat*, relacionat amb com introduir i treballar el tema de la sostenibilitat als centres educatius. Nosaltres vam fer articles científics per a aquestes revistes indexades, però els centres educatius van participar en una experiència pilot amb un disseny digital que un col·lectiu va fer amb els mateixos alumnes. Els dos centres educatius que hi van participar –l'escola pública d'Alcoletge i el Torre Queralt del Secà de Sant Pere– van mirar com els alumnes podien veure la sostenibilitat com una cosa del seu entorn, com la podien traduir a coses del seu voltant, i així és com fem la transferència. Tot això després es transforma en article científic.

I té continuïtat, això? S'aprofita per a alguna cosa més o queda en una acció puntual? Sí, té continuïtat. Aquests recursos digitals estan a disposició de qualsevol escola que vulgui treballar coses de sostenibilitat a la xarxa. O sigui, queden, i això és una de les coses dels projectes de recerca: fem transferència, però no d'una cosa puntual. Una altra iniciativa en què el nostre grup participa va ser amb el projecte Almia a Almatret, on vam generar un canvi de mentalitat sobre el tema de l'energia renovable. Aquest centre, que és un centre d'interpretació de les energies, s'ha transformat en un lloc on cada any hi van més de 2.000 alumnes per veure què s'havia dissenyat allà o com s'entén el tema de les energies renovables. Nosaltres, des d'educació, vam participar en tot el disseny didàctic per explicar tot això als alumnes que venien de diferents centres educatius. Tot això que es fa a la pràctica, després es transforma en articles científics indexats. Això ja serveix als investigadors de diferents països per poder veure experiències o poder entendre com es pot treballar la sostenibilitat, les organitzacions saludables o el que fos, amb la ciutadania. Això és el que nosaltres fem, i és veritat que després també ho traduïm en articles de difusió científica, no solament articles científics especialitzats.

Com a professora amb una llarga trajectòria, tant a les escoles com ara a la universitat, com veus l'evolució dels estudiants actuals a les aules? És cert que els nostres estudiants d'ara no són com els de fa deu o vint anys. La societat ha canviat i l'impacte de la tecnologia i les xarxes socials afec-

Què volies ser de gran?

Mestra.

El millor moment del dia:

A primera hora del matí, l'esmorzar.

Una afició:

La meva família.

Un llibre:

Qualsevol d'Almudena Grandes.

Una pel·lícula:

Que sigui històrica.

Què voldries dir-te a tu mateixa d'aquí a 10 anys?

Que no oblidis d'on vens: de moltes hores de docència, de gestió, de recerca, de lluites institucionals... Que no perdís la veu, però tampoc perdís la calma. Continua sent incòmoda quan calgui, generosa quan sigui possible i fidel a allò que sempre t'ha mogut: fer que l'educació serveixi per viure millor, aprendre millor i cuidar millor els territoris i les persones.

ta l'estudiantat, que ara viu immers en la immediatesa. Com a professors hem de ser conscients d'aquesta realitat, adaptar-nos-hi i buscar fórmules creatives perquè les nostres classes no siguin totalment prescindibles, oferint-los un valor afegit que els motivi a assistir-hi presencialment.

Creus que la universitat és prou àgil com per fer aquests canvis i afrontar reptes com el de la intel·ligència artificial? No, la universitat és lenta, és una macroorganització a la qual li costen els canvis. Però amb la IA, o ens espavilem o ens passarà al davant; el professorat s'hi ha de posar a treballar d'una forma més ràpida. Avui si un estudiant dona els apunts a la IA, aquesta li resumeix els models concrets d'examen i ja ho té solucionat. Llavors, o canviem el model i els estudiants veuen que anar a classe implica més reflexió, pensament crític i saber discernir la informació, o el model actual d'universitat pot quedar caduc.

Llavors, què pot fer concretament la universitat per al futur, a banda de fomentar aquest esperit crític? Crec que la universitat ha de fer classes basades en el debat, oferint seminaris més reduïts en què hi hagi una reflexió de temes lligats a la vida quotidiana. També hem de potenciar la docència i la recerca multidisciplinària, on professionals de diferents àmbits aportin mirades diverses davant d'un mateix cas; per exemple, combinant l'àmbit de l'educació amb el de la salut o la comunicació. Jo soc defensora de la IA; no li podem dir que no, el que hem de fer és treballar per saber com incorporar-la i introduir-la en el nostre sistema.

La teva qualitat docent s'ha reconegut amb tres premis Jaume Vicens Vives. Per respondre a aquest repte de captivar els alumnes, tu apliques la metodologia de la flipped classroom o classe inversa. Ens pots explicar com funciona? Quan vaig acabar el meu mandat de vuit anys com a rectora i vaig tornar a l'aula, vaig veure clarament el canvi de l'estudiant i vaig decidir buscar noves metodologies. Amb la classe inversa, els alumnes treballen la part del fonament teòric a fora de l'aula, i a classe es dediquen a la resolució d'algun repte real relacionat amb la vida quotidiana. Convertim la sessió en "petites escoles" on apliquen la teoria a la pràctica. D'aquesta manera s'elimina l'avorriment, ells entenen el vincle amb la realitat que es trobaran en el futur professional, i s'aconsegueix un compromís total amb l'assistència a l'aula. Això de la classe inversa els està donant molt bon resultat, i no solament ells aprenen, sinó que jo aprenc molts punts de vista que no se m'havien acudit, i que els estudiants, a l'hora de treballar-ho, detecten. El cas és que, treballant així, almenys a les meves classes no hi ha absentisme; a mi no em falta ningú.

Parla'm del projecte Hidroponent, un dels últims que has desenvolupat. Hidroponent és un projecte multidisciplinari que fem conjuntament amb professors d'infermeria. Vam treballar el tema de la hidratació en diferents poblacions vulnerables, com els temporers, i també ens vam dedicar a la gent jove. Des d'educació, hem desenvolupat gimcanes digitals i material didàctic per als futurs mestres, de manera que sàpiguen en quines assignatures s'ha de treballar la importància de la hidratació i la sostenibilitat a les seves pròpies classes amb alumnes d'entre 11 i 14 anys.

Isabel, per a què serveix la teva recerca? La meva recerca avui dia està enfocada a buscar fórmules per millorar l'educació i el professorat d'ensenyament.

Què s'ha d'estudiar per arribar a fer una carrera com la teva? Jo vaig estudiar magisteri en el seu moment, després vaig fer pedagogia, que era la llicenciatura en aquell moment, i el doctorat per poder estar a la universitat. La clau és el doctorat; s'ha de tenir la tesi doctoral.

I quines sortides professionals té un doctorat en aquesta àrea? Si fas Educació Primària, ja són titulacions eminentment professionalitzadores; per tant, ja sabem que és per a primària o infantil. I si fas qualsevol màster, com el de secundària, és per accedir a secundària, o el de psicopedagogia o psicologia.

